

BỒ-VAN-Y
QUẢN-LÝ
GIÁ bán nhật trình
/AN-HA
Trộn năm.....5000
Sáu tháng.....3 00
GIÁ bán riêng nhật
trình L'APPEL
Trộn năm.....6000
Sáu tháng.....4 00
GIÁ bán chung hai bản
Trộn năm.....10000
Sáu tháng.....6 00

AN-HA-BAO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOCGŨ DE L'APPEL

Organe d'Informations Agricole Commerciales et Industrielles
NHÀ BÁO Ở TAI ĐƯỜNG—Blevard Delanoue—Cantho
Directeur Politique: TRẦN-DẮC-NGHĨA

PHẠM-KY-XUONG
CHỦ-BẾT

Về việc mua bán hay là
mua nhật-trình hay là
bài đăng báo xin đề thơ
cho M. Đỗ-van-Y quản-lý

Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gửi số tiền
luôn, hẳn-quản lấy làm
thảm cảm.

4781

TỈNH SOCTRANG

LỜI TRẦN THUYẾT CỦA HỘI CANH-NÔNG BÓN-QUỐC

BỜ SAO CÓ HỘI CANH-NÔNG TƯƠNG-TẾ VÀ CANH-NÔNG NGÂN-HÀNG

Ở các đồng-bang điền-chủ,

Hội Canh-Nông-Ngân-Hàng-Tương-Tế là một cái Hội của Chánh-Phủ bày biện người điền-chủ của xứ ta lập ra trước là để chỉ về với nhau những điều lợi ích, cũng các việc hữu ích trong nghề nông, sau nữa cho người nông phu điền-chủ trong xứ ta có thể vay bạc rẻ tiền lời dặng đem về dùng trong các việc nông. Vì Chánh-Phủ, từ khi qua mà cai trị xứ ta thay thường dóm thầy ruộng nương gòe cõi của nước Nam ta, mỗi năm tới lúc mùa, người Nam ta hề có thiếu thôn, chẳng đủ vốn làm mùa màng thì phải đi vay đi nợ của người Chettys cùng người Chết bị họ ăn lời nặng, mỗi một trăm đồng bạc (100\$00) tới mùa lúa phải trả hoặc là một trăm ba (130\$00) hoặc là một trăm năm chục đồng (150\$00) có khi tới một trăm bảy chục đồng (170\$00).

Như vậy, hồi đó làm cực khổ lắm mùa mưa phải mại tới mùa như lúa trũng thì góp nhóp lo mà trả lãi cho chúng nó, còn như mùa mưa thì các ruộng bị kiện, bị thừa, rồi thì phải bị thi hành biện mất gia viên điền sàng, nào là nhà cửa, nào là trâu, bò, nào là đất cày, chi-chi cũng tiêu-liêu, rồi thì phải trở nên nghèo nàn đói khổ.

Bởi đó cho nên Chánh-Phủ mới bày biện cho chúng ta lập ra một cái Hội Canh-Nông-Tương-Tế-Ngân-Hàng này và đứng chịu bảo lãnh dặng cho chúng ta có thể mà vay bạc của nhà Ngân-Hàng Đông-Pháp (BANQUE DE L'INDO-CHINE) dặng đem về dùng giúp cho những điền-chủ trong xứ ta có vốn dặng dùng trong việc nông và tránh khỏi cái nạn đi vay đi nợ của người ngoại bang, rồi mỗi năm bao nhiêu huê lợi của người Nông-Phu ta chịu cực khổ làm ra đều bị về tay của chúng nó chuyên vận ra ngoại quốc hết.

Hội canh nông và Ngân-Hàng-Tương-Tế.

Hội canh nông là một cái Hội của mấy ông điền-chủ trong tỉnh hiệp lại, trước là để chỉ về với nhau các điều lợi ích về việc nông và bán, tính về giá cả mùa bán lúa gạo thông đồng với nhau, dặng cho có giá, sau là dặng vốn chung cũng với nhau mà lập thành cái Ngân-Hàng-Tương-Tế Canh-Nông, dặng cho các nghiệp chủ khi có túng rớt có thể vay bạc đem về mà dùng trong các việc làm mùa, ngò dặng bình việc quyền lợi trong nước.

Vốn của Ngân-Hàng-Hội-Canh-Nông không có bao nhiêu, mỗi một người hội viên hùn chung năm mươi phần trăm, mỗi phần hùn định giá là mười đồng bạc, (10\$00) nhưng mà khi vào Hội thì phải đóng trước năm đồng bạc (5\$00, còn lại năm đồng 5\$00), chừng nào Hội có cần dùng tiền mới đóng đủ số bạc đó. Vốn ấy dặng cho có chừng như vậy mà thôi. Chờ khi ai muốn vay thì Hội gởi giấy tờ lên nhà Ngân-Hàng-Đông-Pháp (Banque de l'Indochine) mà vay. Sự chuyên vay của Hội với nhà Banque thì trước hết có các ông Hội-Viên chung cũng với nhau mà bảo lãnh, sau có Chánh-Phủ bảo kết thêm nữa, vì vậy mà nhà Banque chịu ra vốn vô hạn cho Hội cho vay với nhau, dặng cho các người điền-chủ của chúng ta khỏi đi vay chỗ khác, khỏi bị ăn lời quá lễ.

Cách thức xin vào Hội và vay bạc của Nông-Nghiep-Ngân-Hàng-Tương-tế

Ông điền-chủ nào muốn vay bạc của Nông-Nghiep-Ngân-Hàng-Tương-Tế Hội, trước hết phải xin vào Hội và xin đồng tiền phần hùn.

Chiều theo điều lệ thứ 6 trong luật của Hội, những người xin vào Hội, là những điền-chủ, những người ăn huê lợi đất, những người coi ruộng đất, bị-điền, cũng là những người nông phu nào làm ít nữa năm mẫu đất sấp lên và có đứng bộ đình trong làng trong năm năm.

Những đờn bà góa chồng có quyền thừa huê lợi cũng dặng vào Hội, nhưng mà không dặng dự việc cai quản của Hội.

Khí vào Hội rồi, như muốn vay bạc của Hội thì phải đến tại Hội quán mà ký tên trong đơn xin vay bạc. Phần đơn xin vay bao nhiêu và phải đem giấy khế, bằng khoán những số đất thế chừa cho Hội dặng vay bạc, lập tức Hội gởi thư cho sở cai chung (Hách-Phấn) hỏi coi mấy số đất đem thế chừa cho Hội có căn cứ cho ai không và Hội xin quan chủ tỉnh một tờ sao lục địa hộ mấy số đất ấy coi có sự chỉ ngăn cản không khi đủ giấy tờ rồi, thì Hội cai quản phủ cho

Hội phần sở, thuộc về chỗ ở của người xin vay bạc, dặng xem xét coi những đất đem thế chừa đó dặng giá là bao nhiêu và vay được bao nhiêu.

Hội phần sở khi xem xét rồi thì gởi giấy tờ ấy cho Hội Chánh, rồi giao cho mấy ông hội đồng cai quản xét, Hội đồng cai quản xét rồi thì giao lại cho hội kiểm sát của Nhà-Nước xét lại nữa, rồi mới phê chuẩn các điều kiện cho vay. Kế đó ông Hội Trưởng mới viết thư cho người đứng xin vay bạc hay dặng đến ký tên vào tờ vay. Khi lập tờ vay rồi thì hội gởi tờ ấy cho quan Chủ-Tỉnh ký tên bảo lãnh, rồi mới gởi lên nhà Banque. Trong ngày nhà Banque gởi mandat xuống cho Hội Trưởng lãnh bạc rồi giao lại cho Thủ-Bổn phát lại cho người đứng vay bạc.

Chiều theo lời dặn của Chánh-Phủ, về sự cho vay phần ít tùy theo giá đất thế chừa. Như Hội phần sở xét rằng những đất đem thế chừa đó giá dặng 3.000\$00 thì Hội dặng phép cho vay 1.000\$00 nghĩa là một phần ba mà thôi, còn dặng thế chừa là 2.000\$00 thì Hội dặng phép cho vay tới phần nửa giá đất thế chừa, còn vay tiền 1.000\$00 thì Hội dặng phép cho có một phần ba giá đất thế chừa.

Có nhiều người than phiền rằng Hội cho vay ít quá và lãi vay của Hội thì phải dợt ba hơn tuần lễ mới có bạc.

Vậy tôi xin tỏ cho chúng ông rõ cái Hội Nông-Nghiep-Tương-Tế-Ngân-Hàng lập ra đây chỉ để giúp đỡ cho nhà nông phu có thể vay bạc rẻ tiền lời, dặng đem về dùng trong việc ruộng nương, chứ không phải để cho vay mà thủ lợi, như người ngoại bang, và cũng không muốn để thi hành đất đai của người vay. Chánh-Phủ dặng cho vay phần nửa và một phần ba mà dặng mà thôi, chứ vì Chánh-Phủ tính cho số tiền ấy người nông phu đủ mà xây dựng làm mùa, và lại Chánh-Phủ tính cho vay theo số đó, như rút mùa màng có thất hay là giá lúa có sụt, thì người vay bạc cũng còn có đủ sức mà trả khỏi nợ cho Hội kiện thừa, và thi hành bán đất đai, làm cho người vay bạc phần tức nên nghèo khổ, vì cái chính ý của Hội Canh-Nông lập ra dặng mà giúp đỡ cho người nông phu xứ ta, chứ không phải để thủ lợi cũng chếm đoạt đất đai của người Nam ta, vì sự dặng ruộng của mình khai phá cực khổ lại về tay người ngoại bang, nên mới bày biện Hội này dặng bình việc quyền lợi của mình ta.

Vậy tôi xin dặng ông hãy xét cho kỹ các tài liệu của Chánh-Phủ với chúng ta là làm sao?

Bởi dặng, mà mỗi lần xin vay bạc phải dợt ít lâu mới có bạc là bởi chúng cái Nông-Nghiep-Tương-Tế-Ngân-Hàng là một cái công sự của mỗi người Hội viên đến có hạn, như có hạn thì ngay sau của với nhau như có hạn thì phải chung cũng với nhau mà thương. Ai vay trước thì cho vay thì sau, ai vay trước thì phải xét cho kỹ theo cách thức nói trên đây, và nếu Hội đồng cai quản cho vay bạc, xét không kỹ, rồi có thất bại thì Hội phần thương Hội bị thương thì từ trên này người vào hội đến bị chung cũng mà thương hết, và lại khi hội xét rồi thì hội đồng kiểm sát của Nhà-Nước phải xét lại nữa, rồi mới gởi lên nhà Banque mới lấy tiền.

Bởi đó Hội Canh-Nông xin dặng ông điền-chủ muốn vay bạc của Hội, xin phải toàn biện trước một tháng, cho được có đề mục lợi tròn một năm.

Chánh-Phủ cũng biết rõ rằng những cách thức xét dặng vay bạc làm cho trễ nải công việc làm của người vay phần là dợt một lòng, nên kiếm cách này, thế kia dặng tránh khỏi mất ngày giờ, vì vậy nên mỗi khi vào đơn xin vay bạc thì nội trong ba hay là bốn tuần lễ thì sẽ có bạc, chờ lúc trước phải dợt dợt một tháng, nên nhiều người thừa thuận mà phần đi vay chỗ khác và lại hiện nay Chánh-Phủ có xin nhà Banque dự trữ một số bạc để cho mấy người điền-chủ nhỏ vay, từ năm ba trăm tới một ngàn. Cách thức xét dặng vay cũng dễ hơn và nội trong năm mười ngày thì có bạc cho khỏi dợt lâu, vì số tiền ít nên khỏi xét nhiều cách như số bạc vay năm ngàn ngàn.

Về tiền lời và kỳ hạn trả bạc vốn

Hội Canh-Nông-Nghiep-Ngân-Hàng-Tương-Tế cho vay tiền từ mỗi một trăm một năm mười hai tháng, và có mười đồng bạc tính ra thì dặng cho làm lý người cho không tới một phần. Trong mười đồng bạc tính ra thì Hội thì Hội rút ra bốn sáu đồng bạc trả cho Banque chủ cho nhà nước hết hai đồng bạc (2\$00) về sự bảo lãnh cho Hội, còn lại hai đồng (2\$00) thì Chánh

Fondée en 1918

THUẬN-THANH

BOTTIER — CHAPELIER

7, Rue des Caisnes — Hanoi

Kính cùng Quý-vị đóng rô, tiệm tôi đóng giày tây, la và làm nón nhiều kiểu đẹp, giá hạ, xin chờ tôn chiều cõ. Bán sĩ giá thực rã.

Chợ-tiệm NGUYEN-TIEN-HAM, kính mời
CATALOGUE FRANCO SUR DEMANDE

Cuộc đánh số Panama

Đóng trước 20 quang có phước trúng được

500000 quang

AI muốn thử số mạng, không biết chừng mình được trở nên giàu có liền là mình đánh số Panama, mình mua mandat đóng lần đầu 20 quang, sau 10 tháng đóng 30 quang, đóng trong 10 tháng thì tới số. Khi mình đóng 20 quang đầu, thì Công-ty số sẽ gửi cho mình một cái số để mình đóng lần chũ, được tới kỳ số sẽ mình dò coi họa may trúng mà lãnh tiền. Số Panama chẳng trước thì sau thì nào cũng phải trúng từ 500.000 quang, 250.000—100.000—10.000—5.000—2.000—1.000—chốt hết là 400 quang.

Một năm xổ ra 4 kỳ: 15 Février, 15 Mai, 15 Août, 15 Novembre. Mỗi lần xổ rồi, công-ty sẽ gửi đến cho mình một cái bản kê những số đã ra cho mình dò số của mình.

CA thấy cho trúng 200 triệu quang.

AI muốn thử số mạng làm giàu trong nháy mắt thì mua mandat 20 quang đóng cho **BANQUE DE CREDIT COLONIAL, RUE PAPÈRE, MARSEILLE, (FRANCE)**, còn sau sẽ đóng 10 tháng mỗi tháng 30 quang nữa. Trời ngó lại có biết chừng đâu, nên làm thử lần 1

Vài lời ông bạn

Từ ngày tôi về Saigon đến nay, vì chưa chọn được n cho vừa ý, nên nay đổi, mai đổi, n cho nhọc lòng nhiều vì mua bằng số bữn ở lục tỉnh phải thất công tiền bạc.

Nay tôi quyết định nhà số 51 NƠI ĐƯỜNG ROLAND GAROS.

Vậy như quý vị muốn thăm viếng, hoặc là cậy mượn về việc kiện thưa xin mời đến nơi đó tôi sẵn lòng tiếp xúc và chỉ về cho n việc. Rất thăm cảm.

Nguyễn-tân-Thạch

Cu Trưởng-tôn

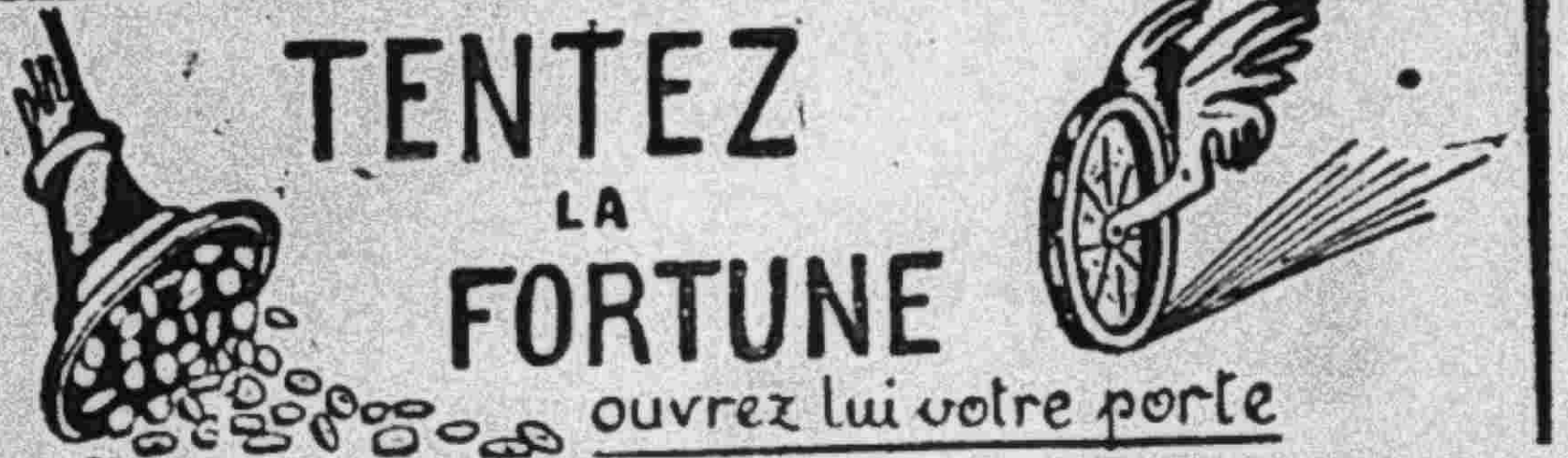
1er clerc de Me Dalguenave avocat
Saigon

Trị nhứt mọi và chứng đau lưng

Các chứng như mọi người ta hay có đau lưng, nhức đầu, nhức mắt, nhức chân, nhức tay, nhức xương sống v.v. Ca chứng này lại có thêm triệu chứng khác như là: nhức đầu, đau óc, hông bảu trắn, đều là bị uế-uế của mình không tinh-khiết; bởi 2 trái cật mình có bệnh mới sanh ra các chứng như vậy.

Vậy thì hãy dùng thử thuốc hoàn hiệu "PILULE FOSTER" uống vô số được hết liền. Thuốc hoàn này uống chẳng có dấu chỉ hại tất cả, nó làm cho máu của mình trở nên tốt, nước tiểu được trong trẻo, trị bộ thận mình được mạnh giỏi luôn.

PILULE FOSTES bảo chế tại (Spécialités Foster) 25 rue St Ferdinand Paris 71 Ở các nhà bán thuốc tây đều có trữ bán, hãy hỏi mà mua để đánh uống trừ bệnh đau lưng rất hay.

TENTEZ

LA

FORTUNE

ouvrez lui votre porte

Đánh số Panama được làm giàu

Đóng 15 quang trước, có phước trúng được

500.000 quang

Mua mandat rồi trước 15 quang, sau mỗi tháng 20 quang trong 16 tháng thì đủ. Khi Công-ty số Panama đóng 20 quang trước thì sẽ gửi cho mình một cái số để cho mình làm chũ, được tới kỳ số sẽ mình dò coi số mình có trúng chũn không. Số Panama chẳng trước thì sau thì nào cũng phải trúng từ 500.000 quang trở lên, chốt hết là 400 quang.

Đây là một cuộc đánh số có lợi nhất, không sợ bị lừa, cũng không mất tiền vốn của mình.

CA thấy cho trúng 200 triệu quang. Một năm xổ ra 4 kỳ: 15 Février, 15 Mai, 15 Août và 15 Novembre. Mỗi lần xổ rồi, công-ty sẽ gửi đến cho mình một cái bản kê các số đã ra, được mình dò số mình.

AI muốn thử số phần mình, có khi gặp vận may trời nhõ phước bể đầu bầy, thì mua mandat rồi trước 15 quang cho nhà:

BANQUE NOUVELLE, 8 Rue Papère 8, Marseille (France) còn sau đóng 16 tháng, mỗi tháng 20 quang, thì mình được làm chũ vĩnh viễn cái số của mình mà chờ ngày trúng lãnh tiền.

BISCUITS QUOC-NU

Bánh này là của thợ Annam ta làm ra, ăn ngon, mùi thơm tho, dễ ăn được, không kềm gì, bánh tây, mà giá rẻ hơn nhiều. Mỗi hộp chỉ có 0.55. Xỉa quí vị mua thử thì biết bánh này làm rất tinh khiết và kỹ-sang. Mua bánh Quốc-Nữ tức là giúp cho người đồng-bang mau tiến phát rong đường công-nghệ.

Có trữ bán tại
TRUNG-CHAU LƯU-QUAN CANTHO
và AN-HA AN-QUAN CANTHO

THUỐC HAY CÓ DANH TIẾNG

"KẾ CHỈ DAI THÁP BỒ HOÀN" Thuộc bộ huyết-tiểu kinh trị 5 thứ huyết bạc, giá bán mỗi hộp 3 lượng 1\$70

"SÂM NHUNG BỒ THUẬN BẦU CHƠN HOÀN" Thuộc trị đau lâu lâu năm dài hết gân rắt đầu âm có mũ hoặc chỉ theo nước dài mà ra, giá bán 1 hộp 3 lượng 2\$00

"CHỈ THỌ CỔ TINH ĐƠN" Thuộc trị vì tinh mộng tinh, giá bán 1 ve 30 grammes 0\$10

CÁP DAI BỒ PHÉ HOA ĐAM

"HOÀN" Thuộc trị ho lâu năm đàm nhiều khô khè, giá bán 1 ve 30 gramme 0\$70

"SÂM YẾN NHUẬN PHÉ CHỈ KHAI HOÀN" Thuộc trị ho lâu ho khan không đàm, hoặc có máu, hoặc táo tiếng, giá bán mỗi ve 30 grammes 0\$80

"CHỈ THỌ BỐI NGUYÊN VỆ SANH TRÁP" Thuộc uống bổ người rất hay, giá bán mỗi một ve 300 grammes 3\$00, 1 ve lít 1.000 grammes 9\$00

"HUYỀN ƯNG THÁI BẢO ĐƠN" Thuộc uống nhuận trường trị bá chứng, 1 hộp 040.

TẠI NHÀ THUỐC THỌ XUÂN ĐƯỜNG chủ nhân LÊ-VÂN-HUYỀN Trăn có bán.

Cẩn cáo

Kính trình quý ông, quý bà và chư vị đồng bang đồng rõ.

Xưa nay chư vị cũng đã nghe.

Tiệm có danh tiếng và khéo như ở trong nghề họa hình này tại Nam kỳ ta là tiệm họa hình Khánh-Ký đường Bonnard Saigon.

Nay tiệm ấy mới mở thêm một tiệm ở tại Cánh đường Boulevard Melanouc, N° 16 gần nhà ông Trung-châu-lưu Hotel Central, có M. Pierre Nguyễn-quang-Dương khi xưa giúp việc tại nhà thuốc tây đã lâu năm, chuyên vẽ nghề họa chơn dung, nay qua giúp tại nhà hiệu Khánh-Ký Saigon cho nên người đã thông thạo về níp bốn hiệu rồi, nay đang làm quản-lý tại tiệm ngành Cánh và bốn hiệu cách chọn nhiều thợ khéo của tiệm Saigon cho vẽ; có ý làm cho vừa lòng chư vị đồng bang ở miền Hậu-giang. Vậy từ rày sắp tới như quý ông quý bà muốn cần dùng chụp hình ở tiệm khéo thì xin đến n.

Kính mời chư quý vị đến n.

Kính mời chư quý vị đến n.

mà họa hình theo ý quý vị muốn. Tiễn số phi đi đến nhà quý ông, quý bà thì sẽ tùy theo đường xa gần, và mấy ngày công thợ sẽ định giá phải chăng. Xin đồng bang chiếu cố giúp người bán xư làm ăn trong việc thương trường cho mau tiến bộ thì ơn ỹ ngàn ngày ghi tạc.

Tiệm ngành Cánh của tôi định mở cửa mỗi ngày để hầu tiếp chư vị đến xem hay là chụp hình và họa chơn dung, từ sớm mai cho tới 10 giờ tối. Bốn tiệm cũng có sẵn sàng nhiều đồ y phục, Tây, Nam để cho các vị nào muốn thích tình mặc thử nào cũng được.

Nay kính mời

M. Pierre Nguyễn-quang-Dương

CỦA MỖI NGÀY
MỘT LẦN THUỐC HƯƠN
CỦA ÔNG
LƯU-Y DEHAUT

Uống trước khi dùng cơm.
THI CHẮC ĐANG KHỎE MẠNH LƯƠN
và ngăn ngừa các chứng bệnh nguy hiểm bởi
tại huyết hư hay là ăn không tiêu mà sanh ra
Thuốc hươn này trị các chứng bệnh:

NHƯC ĐẦU, AN KHÔNG TIÊU,
NANG BAO TỬ, CHỒNG MẮT,
KHÔNG THƯ THỜI

HÀN TẠI NHÀ ANH LUYỆN
DEHAUT, 127, Faubourg St-Hippolyte
Paris, cũng khắp trong mấy
tiệm thuốc.

GIẤT MỘNG PHI THƯỜNG

Hôm nay tôi chỉ nhớ khách đa-tinh, đi ra chiều sáng sớm, thì sao thấy ánh sáng chói lọi, gây cảm giác chói mắt. Hồi đó tôi thấy nước hương trời màu vàng lá gần như màu đỏ, thì chỉ có vào ra cung viện, các tia lửa son chói lọi dưới trời lại đỏ đây, dưới bầu trời kiêu hãnh như cho đến đó! Khi tôi và anh em và anh em nghĩ bằng cách thấy ánh sáng chói lọi trông phung mà được thấy giọt lệ hồng, rồi lại đôi mắt lấp lánh, dường như thấy tôi mà lấy làm lạ vậy. Chẳng đợi nàng nhọc lo, tôi bèn buồn lời hỏi nàng rằng: "Nàng ơi! nơi đây là chốn thêm son của cõ, cảnh đẹp trời thanh, sao có tiếng đàn oán u sầu! Tại vì sao nàng là phận gái đơn thân có ước ước đến chũ mà đành phải rời n thế?" Nàng nghe qua rồi lấy làm ngạc nhiên lại đặt ngón tay che miệng hỏi tôi rằng: "Thưa thầy, tại sao lại vậy?"

phải Am-ti sao? Nghe qua tôi biết rằng tâm thần chưa tỉnh, còn tưởng hồn quở ở tuổi vàng, nên lật đặt đáp rằng: "Nàng ơi! nơi đây là cảnh tinh trần-thế, nào phải Am-cung: như vì tôi đã bước đạo chơn, lại may mắn gặp nàng, quyết tâm phang đi-lộ. Thấy vậy động lòng, nên chỉ tôi lật đặt rằng: 'cỡ bèo ra tay cứu vãn khỏi thất, nhưng không biết tại vì sao nàng lại quyến-như, hoa đĩnh nơi cảnh mà đội đanh cát bỏ?' Nghe qua vừa gửi, nàng lại mỉm cười phớt hàm rằng: 'khất rừ như ngọc tốt, ngà trong, nàng cười mà rừ rả giọt hồng như sương sa tuyết điểm! Thật xư vào cõi mật ngọt thì đủ rõ ràng có vẻ vui buồn, thể ngăm lấy hồn-bồn làm ngọt! Nàng phàn rằng: 'Thầy ơi! nơi đây là chốn, đất, nhà trời, vách hoa, quạt gió. Ngoài ra cây cối, muôn-sống thì chẳng còn gì khác hơn là tôi với thầy! Nếu phải thấy là người ngấm khí bông-anh, quyết ra tay để thi thiếp chơn nên tôi hết tâm thần cho thầy hàng! Thấy tôi thiếp đây vốn là đồng đội trăm-

anh, con nhà quyền quý, quán ở Bắc-liên. Có lẽ thầy nghe danh ông lợi-dũng Duy là tay phũ phàng, trong cả Nam-kỳ chẳng ai dám sánh đó chăng? Người là ông thân sinh của thiếp đó. Nguyên khi thiếp tuổi mới nên ba thì nhàn-quyên lại sớm tách sứt vàng để thiếp một thân cô-quạnh. Lúc ấy thiếp còn dại quá, có biết chi đâu là thân khố rách buồn. Thiếp chỉ có biết nhe tiếng trống giêng kèn mà vui cười lớn bở, được mặc áo chũ khăn tan lại phớt phớt tất lòng! Chớ có lo đâu từ đây phải chịu một mình không ai binh vực! Thiếp đã nói, lúc ấy thiếp nên ba thì không chưa đủ mà có biết gì. Nhưng khi thiếp lớn tuổi, mười tám thì có bà lão trong nhà thường hay nhắc nhở rằng: 'khi mẹ thiếp mất, phần thiếp thân thiếp khỏe than khóc xiết kẻ. Người anh thiếp mà luy trắng, giòng châu tướng ước ao người lại luy trắng, đầu trắn-nam cũng không thay nhiếp đổi; đờn, quyết tâm phần mà nuôi con cho đến lớn! Để đến khi thiếp nên năm tuổi, thì quân lang tở của mẹ thiếp lại-

đến kỳ sau rồi. Chứng kỳ thiếp có chũc ít thì không, nên chỉ thiếp nghe giêng rừ rừ của thầy chũ, tiếng kèn nam-ai của nhà nhạc, lại thêm cái tiếng kêu ào ngiệt 'bùm, bùm' của trống-cơm, nó làm cho thiếp đau lòng tự kim châm mũi xát, xót nỗi từ-thân biệt tịch nơi chốn dạ-dải, thân mình mất mẹ bơ vơ nơi đất trần gian mà ruột tim dỗi vơ. Vì thời còn nhỏ chỉ cha thiếp; thấy thiếp tuổi mới nên nam, vừa ăn nói đủ đủ mà lại biết khóc than kẻ n, thì giọt lệ tuông đầm, dòng châu rơi dục nổi! Thoán màng ngày lung tháng qua, đông tăng, xuân lại mà cái sự ưu-sầu của ông thân thiếp lần lần dứt bở, cái tình thương mến mẹ thiếp buổi buổi lại lại phai. Luôn dịp ấy lại có người trong thân tộc khuyên ông thân thiếp phải kiếm vợ bé mà chấp nối tơ duyên hầu dặng có con trai nối dòng họ Nguyễn, lần đầu cha thiếp còn dạ dự, sau rồi lại coi ý bằng lòng sống còn hữn để rồi sẽ tịch. Tôi đem ý cha thiếp báo cho mẹ thiếp biết, mẹ thiếp: con tôi ba với má con đã cùng nhau gả nghĩa châu trắn, công nghệ-

chữ đóng gán chắc, kết tóc trăm năm; có do đầu ả dưng lại gây gán hàng thường, sầm thương đôi ngả! Nay con còn đó, của nò còn đây, đầu tịch còn sơ sơ, mỗi tình thêm đả-đột mà ba lẽ nào lại đành đổi phẩm thay gảy cho thâm lòng người chín sứt! Nhưng phần nhiều người trong thân-tộc đều muốn cho ba phải cưới vợ động kim trau nổi nghiệp tông-đường cho khỏi hương thừa, nước lạnh. Chỉ như con là phận gái theo dưng ngoại-lộ, khi lên tên thì noi theo gương cái dĩa bóng tăng, lo sanh này chũ loan mà nghĩ dưng cho họ khác! Vậy cha hỏi thì con phải lấy cái thiệt-tâm mà phàn! Tưởng coi con có bằng lòng cho cha kiếm người về dưng thay thế cho mẹ con mà sống sứt cho con dưng về vàng như người chũ? Thấy ông nếu chẳng nhắc đến thì thôi, nay nghe người nói đến chuyện mẹ thiếp thì vì có kháo oán như chũ con sứt mà làm cho mặt Tương dưng chảy!

(Sau sẽ tiếp.)

(S. J. Lippel)